

Gre za to, da bodo Slovani, ki so bili vedno v nevarnosti pred istim sovražnikom — germanskimi osvajalci, v bodoče tako združeni duhovno in materialno, da se ne bo nikdar več ponovila takšna katastrofa, kakršna je zadela Slovane v tej vojni.

TITO

Sodba in obračun

Težka štiriletna borba, ki je komaj za nami, je z vso jasnostjo pokazala, kaj je v našem narodu zlahtnega in močnega in kaj je slabega, podlega in ničvrednega. Srečna bodočnost našega naroda zahteva, da naredimo obračun, da uničimo in izrežemo iz našega narodnega telesa vse, kar je gnilega in zločinskega.

Ta borba ni bila ne prva ne zadnja preizkušnja, ki jo je moral naš narod prestati. Naš narod, naše ljudske množice so v tej borbi položile svoj izpit za življenje. Zmagali smo zato, ker smo vodili neizprosno boj ne samo proti okupatorju, ampak tudi proti vsem tistim, ki so se okupatorju uklonili in slednjič končali kot narodni izdajalci med zločinci in propalicami. Čeprav okupator ni štedil ne s krvjo, ne s sredstvi, da bi naš narod uničil, pa pada na te narodne izmečke neizmerna odgovornost za nešteto zločinov, prelite krvi in trpljenja.

Tisti, iz katerih se je rodilo narodno izdajstvo, zahrbtno denuncijantstvo in belogardistični pokolji niso od večeraj, niti ne od aprilskega zloma. To so tisti, ki so krivi naše žalostne zgodovine, zgodovine hlapčevskega naroda. In če dela danes naš narod obračun z narodnim izdajstvom, dela tedaj obračun tudi z vso svojo hlapčevsko preteklostjo. Če dela danes naš narod obračun z narodnim izdajstvom, z denuncijantstvom in belogardističnimi morilci, si ustvarja tedaj jamstvo, da se v bodočih preizkušnjah, ki ga bo pred nje postavila zgodovina, ne bodo več našli Rožmani in Rupniki, Kocipri in Capudri, ki bi s svojim bratomorilskim početjem večali žrtve in trpljenja našega naroda. Majhen narod smo. Ne potrebne žrtve bi lahko postale usode za nas. Narodno izdajstvo bi nas lahko pogubilo. Če je tedaj kdo poleg okupatorja še odgovoren za nešteto padlih sinov in hčera našega naroda, tedaj so to narodni izdajalci in bratomorilci. Če bi poleg napadalca lahko še kdo spravljal v nevarnost naš narodni obstoj, tedaj je to narodno izdajstvo in denuncijantstvo.

Slovenski narod se je s svojo borbo vključil skupno z vsemi ostalimi jugoslovanskimi narodi v fronto napredka, miru in bratstva med narodi. S svojo borbo je izpričal zvestobo tem velikim mislim. Pridobil si je simpatije vseh svobodoljubnih narodov in demokratičnih sil sveta.

Zato pa je njegova velika dolžnost, da tudi zdaj izpolni vse naloge, ki mu jih ta dejstva nalagajo. Svobodoljubni narodi in demokratične sile zahtevajo neizprosno kaznovanje vojnih zločincev in popolno uničenje vseh fašističnih ostankov. Naj od fašizma ne ostane ničesar, od fašistične Nemčije pa ne kamen na kamnu. To pa zato, da bodo narodi lahko v miru zacelili svoje rane, da bodo lahko prišli do pravic, ki jim pripadajo. Zato, da ne bo čez nekaj let naš kontinent spet priča novemu, še strašnejšemu divjanju poživiljenih pohlepnežev. So ljudje in skupine na svetu, ki bi hotele kljub temu vojne zločince ščititi. To pa zato, ker imajo v vojni dobiček, in ker so sovražniki bratstva in miru, sovražniki pravic narodov. Proti vsem tem skupinam in njihovim sebičnim načrtom, za uresničenje velikih človeških idealov, za svojo lastno boljše bodočnost, za svoj zdrav in svoboden razvoj bo zdaj slovenski narod kaznoval vojne zločince in domače izdajalce po svoji vesti, ki je vest vsega svobodoljubnega, demokratičnega sveta.

Nešteto zločinov so fašistični okupatorji in domači izdajalci zagrešili nad našim narodom. Preveč je srda v srcu in prešibko je pero, da bi človek lahko mirno opisal vse te zločine. Preveč je teh grozodejstev, prestrašna so in ne veš, kje bi začel. Ali bi pisal o talcih ali o preseljevanjih? O Sv. Urhu in o propalicah Lohu, Capudru, Hlebcu in Adamičih? O požganih vaseh, o otrocih in starčkih,

Proces proti poljskim diverzantom v Moskvi

Moskva, 20. junija. (Tanjug) Na razpravi, ki se sedaj vrši v Moskvi proti 16 Poljakom, je bila razkinkana vloga tajne organizacije oboroženih oddelkov tako zvane »Krajowe Armije«, ki je delovala v zaledju Rdeče armade.

Za časa nemške zasedbe je emigrantska poljska »vlada« poslala na ozemlje Poljske in Litvanije ter zapadnih delov Ukrajine in Bele Rusije tajno vojaško organizacijo, ki se je imenovala »Krajowa armija« in ki je bila do septembra 1944. pod poveljstvom generala poljske vojske Bora-Komarovskega, po njegovi vdaji Nemcem od oktobra 1944. leta pa pod poveljstvom njegovega pomočnika brigadnega generala Okulickega.

Obtoženi Okulicki in tajna vlada so imenovali osvoboditev zapadnih predelov Ukrajine in Bele Rusije kakor tudi Litvanije in Poljske, ki jih je Rdeča armada osvobodila izpod nemških okupatorjev, sovjetsko zasedbo. Nato so v ilegalnosti obdržali svoje oborožene sile in svojo organizacijo po navodilih poljske emigrantske vlade ter so naperili svoje delovanje proti Sovjetski zvezi in razvili intenzivno sabotažo v zaledju sovjetske vojske, ki se je borila. To delovanje se je pokazalo v diverzantskih napadih na prometne zveze Rdeče armade in v terorističnih delih proti oficirjem in vojakom sovjetske vojske, v sovražni propagandi proti Sovjetski zvezi med poljskim prebivalstvom. Istočasno so se obtoženci z oddajo radjsko postajo povezali s poljsko emigrantsko vlado v Londonu, da bi na ta način dajali zaveznikom zlonamerna obvestila o Rdeči armadi.

London, 20. junija. (Reuter) Moskovski radio je danes poročal o razpravi proti 16 Poljakom, ki jih je aretirala Rdeča armada zaradi diverzantskega delovanja v njenem zaledju. Razprava se je začela danes v »dvorani stebrov« v Moskvi. Radio javlja, da je eden izmed obtožencev, ki ga opisuje kot bivšega komandanta Lwovskega okrožja, izjavil: »V Varšavi sem prejel posebna navodila, naj preskrbim, da se izvedejo teroristični napadi na čete in oficirje Rdeče armade in tudi na predstavnike sovjetskih oblasti. Podzvamem naj tudi potrebuje, da bo mogoče zvaliti krivdo na ukrajinske nacionaliste.« Javni razpravi je predsedoval generalni polkovnik Vasilij Ulrich, član plenuma Vrhovnega sovjetskega sodišča. Ostali člani sodišča so sodni generalni major Dimitrijevič in sodni polkovnik Ekistov, oboje člana vojaškega kolegija Vrhovnega vojaškega sodišča. Obtožnico zastopa glavni vojaški tožilec Rdeče armade, sodni generalni major Afanasijev. Obtožence brani sedem advokatov. Eden izmed obtožencev Pajdak ni prišel pred sodišče zaradi bolezni. Zadeva je označena: »zadeva Okulickega, Jankovskega in drugih, obtoženih zaradi diverzantskega delovanja v zaledju Rdeče armade v zapadnih predelih Bele Rusije in Ukrajine, v Litvi in na Poljskem«. Moskovski radio dodaja: Ko

so Okulickega, bivšega načelnika štaba generala Andersa in naslednika generala Bora v komandi poljske »Krajowe Armije«, vprašali, če so mu bila znana navodila, o katerih je pripovedoval Jansen, je obtoženi potrdil, da je ta navodila dejansko poznal. Obtoženi Janovski, član krščanske delavske stranke in podpredsednik poljske vlade v Londonu ter njen delegat v Varšavi, je rekel: »Okulicki je obvestil mene in ministre poljske podtalne vlade, da je bila »Armija Krajowa« formalno razpuščena, toda da njeni člani razpolagajo z orožjem, vojaško opremo in radjskimi oddajniki v uporabnem stanju. To pa zato, da bi se dalo v zaledju Rdeče armade ustanoviti skrbno zakrito vojaško in politično organizacijo. Jankovski je dodal: »Na sestanku v Krakovu, kateremu smo prisostvovali jaz, moj namestnik Wicikowicz in general Okulicki, nam je Okulicki povedal, da je sprejel od londonske poljske vlade navodila, naj po prihodu Rdeče armade skuša ustanoviti novo dobro zakrito organizacijo, ki bo temeljila na »Krajowi armiji«. Obtožnica pravi, da so imeli Okulicki, Jankovski, Bien in Jasvikowicz naloge, da organizirajo in vodijo poljsko podtalno organizacijo v zaledju Rdeče armade v Beli Rusiji, Ukrajini, Litvi in Poljski, ki naj bi teroristično napadala rdečearmejske oficirje in vojake in da organizirajo diverzantske akcije in napade podtalnih oboroženih oddelkov. General Okulicki je vohunil v zaledju Rde-

če armade. Reuterjev dopisnik je po kablu javil iz Moskve, da so vsi obtoženci razen enega popolnoma ali deloma priznali svojo krivdo.

Kakor poroča moskovski radio je Jankovski izjavil, da ga je Okulicki prosil, naj prevzame začasno politično vodstvo pripravljene podtalne organizacije. Predlagano je bilo, naj se Jankovski sestane s predstavniki poljskih podtalnih organizacij in naj se z njimi dogovori o vprašanju, kako je treba izbrati odgovorne osebnosti za politični glavni stan te organizacije. Okulicki je dodal: »Ta organizacija je imela dva cilja — da ustanovi ogródje gibanja, ki bi se po potrebi lahko razvilo v vojaško silo in da obenem nastopa kot podtalna vlada.«

Razpravi je prisostvovalo okoli 400 ljudi. Med njimi so bili sovjetski in tuji novinarji ter večje število oficirjev Rdeče armade. Britanski minister v Moskvi Roberts je prisostvoval v spremstvu tolmača. Prisoten je bil tudi uradnik ameriške ambasade. Obtožnica pravi, da je bil general Okulicki namestnik generala Bora-Komarovskega in je načeloval ilegalni teroristični organizaciji, ki je med 28. junijem 1944. leta in 31. majem 1945. leta pobila 594 oficirjev Rdeče armade in ranila 249 drugih. Na posebni šoli je bilo izučenih 200 diverzantov. Tožilec je rekel, da je čital obtožnico, da je general Okulicki priznal, da je pripravil poljsko-nemški protisovjetski blok od časa varšavske vstaje.

Možnost sporazuma med Francijo in Britanijo

London, 20. jun. (Reuter.) Pariz: Ob žaljucku debato o zunanjih zadevah je posvetovalna skupščina izdala resolucijo, ki jo je predlagala socialistična skupina in ki prosi vlado, da poveča svoje napore, da sklene francosko-britansko zvezo, katere bi bila s francosko-sovjetsko zvezo podlaga evropskemu miru.

De Gaulleovo povabilo Britaniji, da dostavi francoskemu veleposlaniku v Londonu predloge, kateri bi pomagali premostiti angleško-francoski prelom, smatrajo v tukajšnjih političnih krogih kot pomembno kretanje, ki bo, kot upajo, napravila ugoden vtis v Londonu.

London, 19. jun. (Reuter) Ko so danes v francoski posvetovalni skupščini obnovili politično debato o Levantu, je general De Gaulle izjavil: »Upam, da se bo našla rešitev, ki bo očuvala francosko-britansko prijateljstvo, ki je temelj naše politike in bistvo mednarodnega so-glasja.«

Med drugim je dejal: »Govori zunanjega ministra Bidaulta in drugih govornikov so pokazali, kako veliko važnost polagajo Francozi na vprašanje Srednjega vzhoda. Kaže tudi na zanimanje, ki ga imajo, da bi uredili vprašanje, ne da bi kalili prijateljstvo, ki obstaja med Francijo in Veliko Britanijo. Zelimo ure-

ditati naše odnose s Sirijo in Libanonom brez umešavanja od zunaj. Moram pa reči, da se je Velika Britanija, ki poseduje ogromno moč vsake vrste — monopol za oskrbo in velikanski poročevalski aparat, z vsemi vrstami agentov, ki niso britansko uniformo — stalno umešavala. Vse to je dalo Veliki Britaniji možnost izvajati pritisk na naše zastop-

V Moskvi se bo sestala reparacijska komisija

Moskva, 20. junija. (Tass) V Moskvi je prišel član angleške vlade in predstavnik Anglije v zavezniki reparacijski komisiji Walter Monckton, ki so ga spremljali Sir David Waley, pomočnik finančnega ministra, Sommerwell, pomočnik trgovskega ministra, kakor tudi razni izvedenci, svetovalci in funkcionarji v angleškem odposlanstvu pri komisiji. Na letališču so jih pozdravili namestnik komisarja za zunanje zadeve Sovjetske zveze in predstavnik Sovjetske zveze v zavezniki reparacijski komisiji Majski, Molochov, Erotejev, predstavnik ljudske komisarijata za zunanjo trgovino Bararin, predstavnik Združenih držav Amerike v zavezniki reparacijski komisiji Paulce in druge osebnosti.

London, 20. junija (Reuter) V Moskvi bo pričela s svojim delom komisija, ki bo določila, kako naj Nemčija plača škodo, katero so povzročile njene čete v zaveznikiških deželah. V zvezi s prihodom sir Walterja Moncktona, vodje britanskega zastopstva zaveznikiške reparacijske komisije v Moskvo se poudarja, da Jalta ni omejila komisije samo na tri glavne zaveznike. Upajo, da bodo Francija in zastopstva drugih zaveznikiških držav, ki so tudi močno trpele, kmalu poklicane k sodelovanju.

V tej zvezi piše dopisnik »Timesa«: »Zdi se, da bo Nemčija v glavnem plačala škodo, ki jo je povzročila s tovarnami, katere bodo preselili, s surovinami katere bodo poslale na opustošena področja in z delom delavskih bataljonov, ki bodo obnovili vse to, kar so nemške armade porušile. Ena prvih zadev je, da naj Nemčija vzdržuje čete, ki so jo zasedle ter osebe, katere je s silo naselila po različnih nemških krajih. Amerikanci so namignili, da bodo reparacije zelo ostre in jim nihče ne bo mogel se izogniti. Združene države ne potrebujejo nemškega zlata ali strojev, vendar pa se posebno zanimajo za nemške finančne postavke v inozemstvu. Kakor moremo posneti iz javnih izjav se Združene države v glavnem zanimajo za to, da se nemška vojna industrija popolnoma onemogoči in deloma preseli v zaveznikiške države.«

»Timesov« diplomatski dopisnik nadaljuje: Sovjetska zveza in Francija sta pokazali, da sta odločeni prevzeti tovarne, ki so delale za vojsko ter delovne bataljone. Kakšne namene ima Velika Britanija še ne vemo, na vsak način pa ne bo pozabila na škodo, katero so povzročili nemški zračni napadi. Očividno bodo zelo skrčili nemški industrijski kapital. To so trije glavni zavezniki skle-nili na Jalti takrat, ko so govorili, da je potreba Nemčijo spraviti na »srednje evropsko« življensko raven. Komisija

nike. Seveda so isti pritisk čutili tudi zastopniki Sirije in Libanona. Britanski pritisk je zavzel najrazličnejše oblike — od prijateljskih prošenj od odkritih groženj. Večjih so poizkušali predstaviti britanske interese kot francoske, na praktično, ko so uporabljali francoski delež mosulskega petroleja ali pa, ko so se polastili čistilnice olja v Tripolisu. London je sicer podal načelno izjavo, toda dejansko je bilo jasno, da ima namen postopoma pregnati Francoze. Mi smo vedno dali levantskim državam defacto neodvisnost, razen kadar so potrebe vojne zahtevale drugače.

Ko je general De Gaulle poudaril izredne prilike, ki vladajo v Siriji in Libanonu, je dejal: »Mi nismo mogli enostavno zapustiti teh dežel v sredi vojne, niti nismo mogli opustiti vzdrževanja čet, ki je bilo v skladu z našimi mednarodnimi podvigi. Vsekakor je bilo število čet majhno. Če mi ne bi bili tam, potem bi Velika Britanija kaj lahko v našem imenu prevzela vlogo gospodarja v teh pokrajinah. Kakor danes, tako tudi jutri ne bomo sprejeli dejstev, ki so se izvršila na naš račun. Če bi to storili, bi podpisali našo lastno obsodbo. Če bi pristali na to, da se na naš račun zlorablja sila, potem smo prepričani, da bi to imelo poglobljene posledice za bodoči svetovni red. Svet je postal zelo majhen, tako da more v njem obstajati samo ena vrsta pravice — moralna pravica.«

Ko je razpravljalo o francosko-britanskih odnosih, je De Gaulle nadaljeval: »Francija nikakor ne želi, da bi se sedanji položaj podaljšal, seveda pod pogojem, da ne bo ureditev vprašanja poridila krivice, ki so bile storjene Franciji. Ureditev se mora ozirati na naše zahteve ter zagotoviti in utrditi podlago za bodoče francosko-angleško prijateljstvo. Če ima Velika Britanija kakšne predloge, potem so ji naši poslaniki na razpolago, da jih sprejemo in sporočijo naši vladi. V nasprotnem primeru smo pa pripravljene razpravljati pred mednarodnim razsodiščem, katerega bo določil San Francisco.«

Ko je ponovno poudaril važnost prijateljstva med francoskim in angleškim ljudstvom, je De Gaulle dodal: »Govoril sem o prijateljstvu. Res je, da globoko občutimo skupnost interesov, ki so kljub vsemu vezali Veliko Britanijo in Francijo vseh pet let vojne. Seveda pa zahtevamo, da se to prijateljstvo spoštuje.«

mora sedaj določiti, kako daleč bodo skrčili industrijo — koliko tovarniške opreme in strojev bodo odpeljali in koliko mora ostati v Nemčiji, da bo ta mogla proizvajati dobrine, ki bodo koristile zaveznikom. Ker je v zapadni Nemčiji industrija bolj razvita, kakor na vzhodu, medtem ko v vzhodni polovici pridelajo več živil, je jasno, da bodo reparacijsko politiko uspešno razvili samo tedaj, če bodo smatrali Nemčijo kot celoto. Komisija bo mnogo doprinesla k sodelovanju zaveznikiških nadzorstev.

Eisenhower o nemškem generalštabu

London, 18. jun. (Reuter.) Washington: General Eisenhower, vrhovni poveljnik zaveznikiških sil, je danes popoldne na časnarski konferenci izjavil, da je treba nemški generalni štab popolnoma uničiti. »Nemški generalštabni častniki vedno mislijo samo na vojsko ter so se nedvomno posluževali tudi političnih voditeljev v dosegajočih žilavostnih ciljev, da si podjarmijo Evropo.« Dejal je, da se jim mora docela vzeti vsaka možnost, da bi znova začeli rovariti ter pristavili: »Nemški generalni štab moramo uničiti, uničiti vse arhive kakor tudi odstraniti vse izveščane poklicne častnike. Predlagal bi, da jih namestimo v kako taborišče, od koder ne bi več mogli nazaj k svojem vojaškemu policiu.«

Zločini poljskih fašistov

Varšava, 20. junija. (Tass) Lublinski časopis »Sztandar Ludu« je priobčil podoben opis o groznem zločinu, ki so ga izvršila kardela poljskih fašistov »Narodowe Sily Zbrojne« (oborožene ljudske sile) v vasi Werchoviny.

Skupina tolovajev NSZ je pridrla v vas in izjavila, da se bo tu nastanila. Da bi prevarili prebivalstvo, je bil večji del tolovajev preoblečen v plašče poljskih vojakov. Takoj po svojem prihodu so ti uprizorili strašen pokol in niso prizanesli niti ženam, otrokom in starikom. Fašistični sadisti so posilili žene in dekleta in so potem te svoje žrtve pomorili z bajonetmi. Skupno je bilo pobitih 149 vaščanov, med njimi 65 otrok in trije starčki od 80 do 90 let. Ta zločin je gotovo posledica sovraštva reakcionarnih izrodov nasproti kmetom, ki so se izkazali proti nemškemu okupatorju kot pošteni državljani demokratične Poljske. Vas Werchoviny je simbol sovražnosti in zločinov, izvršenih od hlapcev reakcije. List »Narodowe Sily Zbrojne« poziva k neumiljenemu kaznovanju fašističnih morilcev, članov »Narodowe Sily Zbrojne«.

Nova italijanska vlada

Rim, 20. jun. Reuter. Nova italijanska vlada je bila sestavljena danes pozno ponoči. Vlado je sestavil Februccio Parri, vodja akcijske stranke, ki je ministriški predsednik in minister za notranje zadeve. Podpredsednika sta Manlio Brosio (liberalci) in Pietro Nenni (socialisti). Zunanji minister je Alcide Gasparri (krščanski demokrat). Minister za sodstvo je Palmiro Togliatti (komunist). Minister za obnovo: Meuccio Ruini (delavski demokrat). Zakladni minister je Marcello Soleri (liberalci). Finančni minister Mauro Seccimarro (komunist). Minister za vzgojo: Vincenzo Arengio Ruiz (liberalci). Minister za industrijo in trgovino: Giovanni Gronchi (krščanski demokrat). Minister za de-

lo in socialno skrbstvo: Gaetano Barbaresi (socialist). Minister za promet Ugo La Malfa. Minister za javna dela: Giuseppe Romita (socialist). Minister za povojno rehabilitacijo: Emilio Lusso (stranka odpora). Minister za prehrano: Enrico Molo (delavski demokrat). Ime ministra za komunikacije še ni bilo objavljeno, vendar domnevajo, da bo krščanski demokrat.

Ministrstva za vojno, zrakoplovstvo in mornarico bodo zasedli krščanski demokrat, delavski demokrat in neodvisen. Njih imenovanje pa mora biti potrjeno od zaveznikov. Gospod Manlio Brosio ima naloge, da sestavi posvetovalno skupščino, in Pietro Nenni, da pripravi ustavodajno skupščino. Oba sta podpredsednika vlade.

ki so jih švabske živine in domobranski šakali zmetali žive v ogenj? O očetu s Krasa, ki so ga fašisti živega pribili na križ? O tistih dveh partizanah na Šebreljah, ki so jim Nemci iztaknili oči in odsekali glave? O enajstih mučenjih heroja Toneta Tomšiča? O Kozarjih, kjer so pijani fašisti ob zvokih harmonike pobijali poštene Slovence, jih zmetali na voz in nagnali svinjo na trupla mučenikov? O Babni polici, kjer so v enem popoldnevu pobili vse moške? O posiljenih in onečaščenih dekletih in ženah? O umiranjih na Rabu in Mauthausenu? O tistih dva tisoč otrocih, ki so jih Nemci natrpali v živinske vagonne in jih pustili zmzniti? O tem, da so belogardisti od Ljubljane do Novega mesta pobili skoro vse par-

tizanske družine? Morda o sodčku srbske krvi, ki so ga ustaški koljaši poslali Paveliču za rojstni dan? O mostu v Gorazdah, kjer so četniki z noži poklali vse muslimanske prebivalstvo tega kraja? O srbskih očeh, ki so jih ustaški volkodlaki na krožniku prinesli svojemu »Poglavniku«?

Domači izdajalci in okupatorji so bili brez moči pred silo in voljo našega naroda. Brez moči so bili pred partizani. Zato pa so hoteli iztreti vse, kar je bilo v našem narodu poštenega in borbenega.

Neštetokrat je naš narod ob teh zločinih dvignil grozode svojo pest in in je v imenu pravičnosti, v imenu svoje bodočnosti že izrekel svojo strašno, a pravično sodbo: »Smrt in prokletstvo!«

Govor maršala Tita v Mladenovcu

Bratje in sestre! Tovariši in tovarišice!

Danes je prvič, toda ne zadnjič, da vas lahko tu, v vašem Mladenovcu pozdravim ter vam čestitam k zmagi, ki ste jo izbojevali skupno z ostalimi narodi Jugoslavije, s pomočjo junaške Rdeče armade ter njenega genialnega stratega Stalina. Ko sem našel nekaj časa, da lahko pridem v Sumadijo, sem mislil, da bom morda tu videl obraze, ki niso najbolj veseli. Srečen sem, da sem pričal, kako šumadijsko ljudstvo danes tu izraža v polni meri svoja čustva, ki so odraz velikega zgodovinskega trenutka, v katerem se nahajamo, odraz sijajne zmage, katero so naši narodi izbojevali. Vesel sem, ker vidim, da je Sumadija v veliki večini pripravljena braniti svoje pridobitve, izbojevano s krvjo najboljših sinov Sumadije in Srbije ter vseh ostalih narodov Jugoslavije. Prišel sem k vam, da bi videl, kako živite. Hotel sem se prepričati, koliko je resnice na onih pripovedkah, ki jih širijo po Beogradu o razpoloženju ljudstva v Srbiji.

Vem, da se zavedate, kako težko je urediti državo, ki je pretrpela takšne strahote, take pretrese in razrušenja, kakor se je to dogodilo z našo državo, ki je bila zaslužena in onesrečena v 1941. letu, v 1945. letu pa osvobodena in zato srečna. Koliko naporov je potrebnih, da bi se vse pripeljalo na pravi tir. Ni treba, da se razgovorim, ker vemo, da so v nekaterih stvareh mnoge pomanjkljivosti, pomanjkljivosti zaradi neznanja, pomanjkljivosti zaradi premajhne iniciative in aktivnosti, napake, katere naši sovražniki zlohotno izrabljajo, da bi nam preprečili obnovu razrušene države. Toda po drugi strani ne smemo pozabiti, da je naša Jugoslavija federativna država, v kateri imajo vsi narodi enake pravice in dolžnosti.

Mi smo v tem boju šestokrat mislili, kako bomo uredili našo Jugoslavijo. Ni dovolj imeti puško na rami ali strojnico v roki, niti biti dan za dnem in noč za nočjo v boju in biti vsak trenutek pripravljen umreti, znati je treba tudi odpravljati za danes in kako mora biti jutri. Naši borci, naši omladinci, naši junaki niso šli v boj zato, da bi poginili kot obupanci, šli so v boj, da bi s svojo borbo in pripravljenostjo tudi na smrt, prinesli srečo bodočim rodovom. Naši borci so šli v boj in smrt tudi zato, da bi se nikdar ne ponovilo več tisto staro, temveč da se ustvari novo, boljše kot je bilo.

Srbski narod je naredil vse, da bi bila naša država in naši narodi svobodni. Najboljši sinovi srbskega naroda so umirali od 1941. leta na bojnih poljanah v Srbiji, Vojvodini, Dalmaciji, Hrvatski ter po vseh drugih krajih naše države, povsod, kjer je bil boj. Povedati vam moram, da so prve edince naše narodno osvobodilne vojske, ki so bile takrat še partizanske, sestavljali v glavnem ljudje iz naših vasi, naši otroci, naši bratje. (Zadnji odstavek netočno sprejet.) Mnogi izmed njih se ne bodo nikdar več vrnili. Veliko jih je ostalo na bojnih poljanah, toda oni so izvršili junaško delo, ki bo večne čase v ponos srbskemu narodu. Oni niso bili samo borci za svobodo, bili so nosilci bratstva in enotnosti. Srbski sinovi so bili nosilci bratstva in enotnosti, prav sinovi srbskega naroda, katere so hoteli prikazati kot zasluževalce.

Po prvi svetovni vojni so govorili o bitkah na Kajmakčalanu, o žrtvah na solunski fronti, o novih žrtvah, ki so padle za svobodo in lepšo bodočnost srbskega naroda. Da, one so padle za boljšo bodočnost, toda te boljše bodočnosti srbski narod ni bil deležen. In prišel je čas, da srbski narod vzame svojo usodo v svoje roke. Vzel jo je in to prav v tej vojni. Šele sedaj so njihovi novi bojni tovariši dovršili delo, za katero so se borili borci na solunski fronti, na Kajmakčalanu in povsod drugod za svobodo in za boljšo bodočnost srbskega naroda ter vseh narodov Jugoslavije. Tudi takrat je narod šel v boj, da bi mu bilo boljše in da bi bil svobodni. Toda stvar je v tem, da oni, ki so takrat vladali, niso dali narodu tistega, do česar je imel pravico. Narod ni imel oblasti, goljufali so ga in to težko. Spekularili so s tistimi kostmi, s tisto krvjo, ki je bila prelita na bojnih poljih Srbije, Makedonije in na solunski fronti. Mi nočemo, da bi se

še kdaj špekularilo s krvjo našega naroda. Naj narod vlada samega sebe.

Srbski narod je v tem boju največ žrtvoval. Toda istočasno moram poudariti, da je v tem boju vsak narod Jugoslavije posebej dal maksimum tega, kar je mogel dati. I Hrvatje i Slovenci i vsi drugi narodi so dali vse, kar so mogli dati. Dali so in dosegli so tudi uspehe — zmagali smo.

Toda tisto staro hoče še nasprotovati, hoče še nekako podaljšati svoje življenje. Toda mi ga bomo uničili s svojim konstruktivnim delom, z ustvaritvijo boljših oblik notranje državne ureditve, boljših odnosov med narodi. Na ta način bomo uničili staro. Ne nameravamo ga uničevati s silo orožja, temveč s silo duha, ki preveva danes vso Jugoslavijo, vse naše narode, ki hočejo živeti večno v bratski slogi in ki ne žele, da bi se še kdaj ponovili stari prepri. (Zivelov bratstvo in enotnost narodov Jugoslavije!)

Naša država stoji pred velikimi in težkimi nalogami. V vojski je še vedno večji del naših najposobnejših sinov, naših bratov in sester. Toda kaj hočete, ne moremo jih še pustiti domov, ker morajo biti na straži, ker morajo čuvati pridobitve, da bi v zaledju lahko nemoteno obdelovali svojo zemljo (vzklikaj »Svojega ne damo, tujega nočemo!«). Šli smo v boj 1941. leta, da bi se borili za svoj obstanek, da bi očuvali svojo čast, svojo zemljo. Na naši strani je bila naša velika zaveznica Sovjetska zveza. (Dolgotrajni vzklikaj: »Zivela Sovjetska zveza!«) Dolgo časa smo se borili takorekoč sami. Naša velika zaveznica Sovjetska zveza in njena nepremagljiva Rdeča armada sta se borili proti največji sili, katero je Evropa kdaj koli poznala ter jo tudi premagali. Mi pa smo se tu borili bolj oboženo s trdno voljo in duhom nego z orožjem, ker smo verovali, da bo zmaga na naši strani, ker smo imeli zavezničko, kot je Sovjetska zveza. Sovjetska zveza na čelu s svojim genialnim voditeljem Stalinom nam je dajala moralno in materialno podporo in nam jo daje tudi danes v polni meri, ter smo zato popolnoma gotovi, da bomo svoje delo — popolno ureditev Jugoslavije in zgraditev države — izvršili do konca. (Hočemo!) Tega nam ne bodo nobene sile preprečile. Videli ste, kako so tu brzeli sovjetski sinovi na vojnih strojih. Tu so še sledovi velikega boja, tanki, katere so izdelali uralski kovinarji. Tu ste videli, kakšna je ljubezen sinov ruskega naroda do našega naroda, kako so se bojevali za našo svobodo, da bi nam pomagali očistiti zemljo od sovražnika. In kakor so nam pomagali pri osvoboditvi naše države, tako nam bodo pomagali tudi v bodoče, če bosta ogroženi naša svoboda in neodvisnost. (Zivela Sovjetska zveza!)

Podpisali smo s Sovjetsko zvezo pogodbo o vzajemni pomoči, o prijateljstvu in o povojnem sodelovanju. Bil sem še v Moskvi, ko sem čul, na kakšen način je bila sprejeta ta pogodba. Vse naše ljudstvo, vsi narodi Jugoslavije so pozdravili to zvezo, ki so si jo želeli mnogo in mnogo let vsi narodi Jugoslavije, katere pa razni reakcionarji v Jugoslaviji niso hoteli omogočiti. Danes obstoji tudi formalno podpisana listina, ki nas veže za dolge in dolge čase. (Odobranje.) Naša pogodba ni delo poindencev, diplomatov, politikov, uradnikov. Ona je dozorela v vaših srcih, v srcih Srbov, Makedoncev, Crnogorcev, Hrvatov in Slovencev. V vsaki vasi, v vsakem mestu je globoko zakoreninjena v naši zemlji, v našem ljudstvu. In zato je nerazrušljiva, večna. Stoletja smo se bojevali ločeni od naših velikih slovanskih bratov. Prišli so najtežji dnevi, ko je bil svet postavljen pred izbiro, ali gre na zasluževalno delo ali pa na pot svobode. Zahvaljujoč se nepremagljivi Sovjetski zvezi, njeni nepremagljivi Rdeči armadi, je izšlo sonce svobode, oni pa, ki so nas nameravali uničiti, so sami padli v temo. Torej, tovariši in bratje, zahvaliti se moramo naši veliki zaveznički, da smo danes svobodni, da smo končno očistili našo zemljo od stoletnega sovražnika — nemških osvajačev.

Sedaj je vrsta na nas, da se oddolžimo. Da se bomo oddolžili, ni potrebno ničesar drugega, kakor da živimo v najiskrenejšem prijateljstvu z našo veliko zavezničko Sovjetsko zvezo, da utrjujemo kulturne in druge stike. Predvsem v našem interesu je, da obremenjujemo pridobitve, katere smo izbojevali v tem boju. (Hočemo!) Naša usoda je zvezana z našimi ruskimi brati, z našimi brati Slovani.

Hoditi moramo po poti čim tesnejšega zblizanja tudi z našimi bolgarskimi brati. Videli ste manifestacije v boju proti skupnemu sovražniku, videli ste jih ob povratku I. bolgarske armije. Tu je treba torej, da gradimo in utrjujemo, da nadaljujemo bratsko zvezo, katero so vedno rušili razni reakcionarji tako v Bolgariji, kakor v Jugoslaviji. (Zivela bolgarska armada!) Gre za to, da bodo Slovani, ki so bili vedno v nevarnosti pred istim sovražnikom — germanskimi osvajačji, v bodoče tako združeni duhovno in materialno, da se ne bo nikdar več ponovila takšna katastrofa, kakršna je zadela Slované v tej vojni. (Tako je!)

Dragi bratje in sestre! Kakor sem poudaril v uvodu, je mnogo težav. Naša država je obubožana in izropana. Sovražnik je požgal naše vasi, rušil naše ceste in železnice. Vpreči moramo vse naše sile, da se bo naš promet čimprej izboljšal in da bomo mogli začeti z izgrajevanjem naše države. Tu je mnogo kmetov in želez bi, da me slišijo vsi šumadijski kmetje. Naša vlada federativne Jugoslavije ni mogla še ničesar dati kmetu, ne zaradi tega ker ni hotela, temveč zato, ker še ni prišla od tega, ker še ni mogla ničesar dati. Toda verujte tovariši, da današnja vlada federativne Jugoslavije, da današnji voditelji Jugoslavije na to mislijo, ker mi, ki smo bili med kmeti, ki smo se skupaj z njimi bojevali in smo takorekoč izšli iz kmetov, v glavnem iz kmetov, ker je bila to večina v naši vojski, današnji jugoslovanski armadi, ne moremo pozabiti, da imajo naši kmetje veliko zaslugo za to veličastno zmago.

Kmetje, delavci in poštena inteligenca to so trije činitelji, trije najvažnejši činitelji v naši deželi, ki so jamstvo, da bomo lahko zgradili našo državo.

Niti eden od vseh treh faktorjev ne sme biti zapostavljen, nobeden ni važnejši od drugega, vsi so enaki. Naša država mora enako upoštevati i prvi i drugi i tretji faktor.

Glede vprašanja agrarne reforme, ki je sedaj postala aktualna, se pripravljajo načrti zakona, ki bo dokončno razmotren, verjetno v konstituenti. Kako bo ta problem rešen, tega za sedaj še ne morem razložiti. Vendar mislimo to rešiti zelo radikalno in popolno, tako, da se to vprašanje ne bo več ponavljalo, kakor se je to dogajalo v teku zadnjih petindvajset let. O tem bodite prepričani. Naša skrb je tudi, kako bomo rešili vprašanje razdolžitve. Mislimo tudi na druga važna vprašanja. Vodimo račun tudi o tem, kako bomo rešili vprašanje plačila za kmečke proizvode. Tudi to vprašanje še ni rešeno. Napravili smočasne ukrepe in morda se komu zdi, da kmečki proizvodi sedaj niso pravilno ocenjeni, da smo jih podcenili. Rečem pa vam, da bodo pravilno ocenjeni. Tudi kmetje bodo dobili pravično plačilo za svoje proizvode. Bodite uverjeni, da bo tako. Popolnoma druge okolnosti preprečujejo, da se to že takoj sedaj ne izvrši.

Videli ste koliko težav smo imeli z zamenjavo denarja. Ljudje, ki so imeli mnogo denarja, nam niso verjeli. Mislili so, da jih hočemo prevariti in da jim nočemo dati protivrednosti pa so rajši zažigali denar, sedaj pa jim je žal. Toda mi nismo krivi za to (Odobranje).

Več zaupanja, bratje in sestre v današnjo oblast, ker s prevaro nobena oblast ne more dolgo časa živeti. Prej ali slej mora oditi, toda mi nočemo oditi, ker je taka volja ljudstva. Ne zato, ker nam je lepo in ker mi to hočemo, temveč zato, ker je to v interesu ljudstva. Zato današnja oblast dela in mora delati tako, kakor zahteva interes ljudstva. Nočem reči, da ni napak in da jih ne bo. Pomagajte, da jih odpravimo. Pomagajte, kritizirajte, ne mislite, da bomo koga varovali ali protežirali. Protekcije ni, s protekcijo in korupcijo ne bi prišli daleč. To je pokazala preteklost. Hočemo pošteno oblast. Nočemo, da bi izvirala od ljudstva, pa bi delala proti ljudstvu, ker se tako ne bi mogla

obdržati. Zakaž se je naša vojska, naša narodno osvobodilna vojska — partizani — vzdržala v teku teh štirih let. Zato, ker je delala in se borila tako, kakor je želelo ljudstvo. Zato ker je ljudstvo na vsakem koraku videlo v njej svojo vojsko, zato ker je rajši lačna in bosa šla v borbo, kakor pa jemala od kmeta. Prav to je pokazalo našemu ljudstvu, našemu kmetu, da je to njegova vojska in on ji je sam dajal zadnje grizljaje. Vem, da so kmetje v Bosni sami jedli koprive, kruh pa so dajali svojim vojakom.

Tako je tudi z narodno oblastjo. Narodna oblast mora biti ne samo po obliki, temveč tudi po vsebini taka, da bo zares narodna. Potem se bo obdržala, potem ni nobene nevarnosti. Zakaž smo mi tukaj? Tukaj smo zato, da služimo ljudstvu, bili smo v vojski zato, da smo se borili za ljudstvo. In če je tako, potem moramo delati tako, kakor je v interesu ljudstva. Če pa ne bomo delali prav, recite vi svoje. (Odobranje.)

Dragi bratje in sestre! Grozijo nam, češ, da je narod v Srbiji nerazpoložen proti nam. Pretijo nam razni reakcionarji, pretijo nam pa tudi nekateri, za katere se ni moglo prej reči, da so reakcionarji. Preveč je bilo prelite krvi naše vojske, da bi mogli kupčevati z našimi pridobitvami. Razume se, da ko bo prišel čas, se bodo naše notranje razmere dokončno in zakonito uredile. Mi nismo ničesar uzurpirali, toda čakati ne moremo, življenje teče in moramo delati. Ne moremo čakati. Graditi moramo mostove, mobilizirati ljudi, ustvarjati delovne bataljone. Uporabili smo vojsko, da se je bojevala namesto tistih, ki so padli, da smo izgnali okupatorja. (Zadnji stavek netočno sprejet.)

Vse to je narekoval položaj in bila je naša dolžnost, ker je to bilo v interesu ljudstva. Tudi če sedaj pri svojem delu pogrešimo, verujete nam, da ne grešimo hote, temveč, da pride od tega zato, ker je toliko težav, da jih je težko obvladati. Zato se obračam na vas, pomagajte nam. Ne nasprotujemo temu, da tudi vi kritizirate naše napake. Vedno sem govoril in tudi sedaj pravim, da je treba kritizirati napake, ki jih je napravila oblast, toda kritizirati upravičeno, ne pa kakor špekulanti, ki prično takoj razgrajati in napadati naše celotno delo, čim opazijo kakšno napako. Ti niso samo sovražniki oblasti, temveč vsega ljudstva. Oni niso vaši prijatelji, ampak vaši sovražniki.

Vem, da vas zelo zanima, kakšne bodo volitve, kako bomo končno uredili našo državo. Glavni temelji — oblast — so postavljeni. Jasno je, da bomo izvedli volitve v konstituentno, kamor boste poslali svoje predstavnike, ljudi v katere imate polno zaupanje. V tej konstituenti bomo razpravljali še enkrat o vsem, kar

je bilo doslej izvršenega in vse kar je dobro, bo potrjeno, kar pa je nepopolno, bo dopolnjeno in zakonjeno. Ljudstvo nismo hoteli nikoli usiljevati nekaj, česar ono ne bi hotelo. Mi narodne oblasti nismo zgradili z dekreti, temveč je ljudstvo samo zgradilo svojo oblast. Kaj bi bilo sicer z nami, če bi napravili nekaj, kar ljudstvo ne bi hotelo? Izginili bi že zdavnaj. Toda upirali smo se vsem nevihtam, ki so šle proti nam in vsem viharjem. Ostali smo zmagovalci, ne zato, ker smo nekakšni legendarni heroji, ki se jim nič ne more upreti, temveč zato, ker je na naši strani vse ljudstvo vsake federalne edince. Ljudstvo se je globoko zavedlo pomena te borbe in pomagalo, zmagali smo samo zato, ker smo bili zakoreninjeni v ljudstvu in ker nam je ljudstvo pomagalo. Noben čudež nas ni rešil, noben čudež nam ni pomagal. Če lahko govorimo o čudežu, potem je ta čudež naše ljudstvo, ki je zmoglo take orjaške žrtve in napore, mi pa, sinovi tega ljudstva smo vršili samo svojo dolžnost in nič več.

Potemtakem, dragi bratje Srbi, se bo v bližnji bodočnosti v konstituenti odločala končna usoda naše države, tedaj boste lahko zopet izrekli svojo voljo. To pa ne pomeni, da bo izrečena enkrat za vselej. Prišel je čas, ko ne prihajajo na oblast tisti, ki bi hoteli upravljati ljudstvo, temveč ljudje, ki jih ljudstvo postavlja in jih lahko zamenja kadar koli hoče. (Dolgotrajno odobranje in klicanje »Sumadija hoče Tita!«)

Na koncu vas pozdravljam in želim, da bi v svojem bodočem delu imeli mnogo uspeha. Mnogo upov polagam v našo mladino (Zivela mladina!), ki je bila prva v borbi in bo, upam prva tudi pri izgraditvi države. Mnogo upov polagam v naše kmete, ki so vztrajni in se zavedajo svojih nalog in svojih pravic. Mnogo upov polagam v naše žene, ki so si v borbi priborile pravico, da sodelujejo v družbenem življenju prav tako kakor moški. Zaupam v vas vse, da boste varovali naše pridobitve, priborjene v toliko krvi.

Zivela naša nova federativna Jugoslavija (Zivela!)

Zivelo bratstvo in enotnost jugoslovanskih narodov! (Zivelo!)

Zivela junaška jugoslovanska armada! (Zivela!)

Zivela naša velika zaveznica Sovjetska zveza na čelu s svojim genialnim voditeljem Stalinom! (dolgotrajno vzklikanje »Zivelo!«)

Smrt fašizmu — svobodo narodu!

★

Opomba uredništva: Govor maršala Tita je vsled motenj pri sprejemanju na dveh mestih pomanjkljiv. Popravek prinesemo prihodnjič.

Prvi kongres hrvatske mladine

V zagrebškem Zboru je bil 17. junija popoldne svečano otvorjen Prvi kongres hrvatske mladine. Prostor je bil okrašen s cvetjem, slikami in parolami. Z zastavami in petjem je prišlo v sprevidih na prostor Zbora preko 80.000 mladincev. Na njihovih licih se je zrcalila radost. Ko so vstopili posamezni delegati, predstavniki jugoslovanske armade in člani vlade, jih je mladina navdušeno pozdravila. Pristrčno je med drugim pozdravila predsednika ZAVNOH-a Vladimirja Nazorja in predsednika Narodne vlade Hrvatske dr. Vladimirja Bakarića.

Kongres je otvoril tajnik Glavnega odbora USAOH-a Ante Raos. Pozdravil je vse navzoče predstavnike vojske in civilne oblasti, delegacije antifašistične mladine Bolgarije, Albanije, Madžarske, Italije, Srbije, Slovenije, Makedonije, Crne gore, Bosne in Hercegovine ter delegate hrvatske mladine. Z dolgotrajnim ploskanjem je sprejela mladina predsed. ZAVNOH-a, ki je stopil na govorniški oder. »Mladina,« je med drugim dejal predsednik, »delo, ljubezen in radost bodo sredstva vaših novih naporov. Pokličite stelo, da kronate s končnim uspehom delo, ki ste ga izvršili s težkimi napori. (Hočemo,« je zavrčalo od vseh strani.) Titova mlada legija nikdar ne umre — kjer eden pade, vstane drugi. Da, kjer pade eden, vstane drugi, ker je mladost večna, neuničljiva in je neusahljiv vrelc moči vseh narodov, pa tudi našega. Pozdravljam to

mladost in ji želim mnogo uspeha v novem delu.«

Za njim je govoril predsednik Narodne vlade Hrvatske dr. Vladimir Bakarić. Med njegovim govorom je dospela v Zagreb štafeta iz Istre. Pet belo oblečenih tekačev z rdečo zvezdo na prsni je prineslo pozdrave istrske mladine maršalu Titu, Narodni vladi Hrvatske in prvemu mladinskega kongresa Hrvatske. Mladina je tekače v Zagrebu sprejela z velikimi manifestacijami. Pozdravi, ki so jih prinesli tekači so glasili: »Maršalu Jugoslavije Josipu Brozu - Titu: Ta naš pozdrav Vam prinašajo mladi borci Hrvatje v čast I. kongresu antifašistične mladine Hrvatske. Prinašajo Vam jih s štafeto iz hrvaškega Pazina v naš ponosni Zagreb. Vaše velike in zgodovinske besede v Zagrebu in Ljubljani nam dajejo novih moči, da našo drago Istro, katero smo osvobodili z ostalimi edincami IV. armade, za vedno čuvamo v novi federativni in demokratični Jugoslaviji. Pri ustvaritvi tega visokega cilja, se vedno spominjamo Vaših visokih besed: Tujega nočemo, a svojega ne damo! Zivela Istra v novi demokratični federativni Jugoslaviji! Zivelo bratstvo hrvaškega in italij. naroda Istre!«

Po zidovih Zagreba so napisani verzi primorske pesmi: »Druže Tito, moje roso cviječe — cio narod za Tobom se kreče!« Tako gre po vsem mestu. Zagreb si je nadel praznično obleko mladosti in živi veselo v vzklikanju in pesmi tisočih mladih grl.

Sodišče narodne časti bo v bližnjih dneh pričelo z delom

Zahteve slovenskega naroda bo zadovoljeno. Predsedstvo Slovenskega Narodno osvobodilnega sveta je izdalo Zakon o kaznovanju zločinov in prestopkov zoper slovensko narodno čast. Ustanovilo je posebno sodišče slovenske narodne časti. V dobi, ko je slovenski narod preživel najtežja leta svoje zgodovine, ko so najboljši sinovi in hčere z orožjem v roki vodili borbo proti okupatorjem in njegovim pomagačem, so se v našem narodu našli kapitulanti in izrodki, ki so na ta ali drugi način sodelovali z okupatorjem, služili v njegovem aparatu ali pa mu izkazovali usluge v kakršnih koli oblikah. Na ta način so izdali svoj narod in omadeževali svoje narodno ime in čast. Narod ima vso pravico, da onemogoči take vrste škodljivcem nadaljnje rovarjenje proti demokratični oblasti ter ogrožanje v borbi pridobljenih ljudskih pravic. Smisel tega zakona je, izključiti iz javnega življenja in vzeti narodno čast onemu, ki je žalil to kolektivno svetinjo; zapleniti v korist naroda premoženje, pridobljeno z izdajstvom; prisiliti na delo v korist narodne skupnosti one, ki so parazitske in izdajalsko živeli na korist svojega naroda. Zato so kazni predvsem izguba nacionalne časti, lahko ali težko prisilno delo in zaplemba imovine. Izguba nacionalne časti je lahko časovna ali trajna, prisilno delo pa največ do 10 let.

Glavne značilnosti tega Zakona pa so predvsem te, da določeno karakterizirajo kazniva dejanja, ki obstoje v političnem, propagandnem, kulturnem, umetniškem, gospodarskem, pravnem ali administrativnem sodelovanju z okupatorjem in njegovimi pomagači. Kot oblike takega sodelovanja se smatrajo: udeležba v izdajalskih političnih in vojaških organizacijah ali njih podpiranje; predavanja ter pisanje oziroma podpisovanje, izdajanje, tiskanje, razširjanje knjig, brošur, člankov, razglasov ali letakov, s katerimi se opravičuje okupacija, oziroma oboja ali sramoti narodno-osvobodilni boj; služba v policijskem ali v uradniškem sestavu na položaju, ki je posebno važen za okupatorja itd. Skratka gre za one zločine in prestopke, ki se ne kvalificirajo kot veleizdaja ali pomoč okupatorju v izvrševanju njegovih vojnih zločinov, za kar so pristojna vojaška sodišča. In slednjim pridejo pred sodišče slovenske narodne časti vsi oni, ki so kakor koli pomagali s svojim delovanjem na odgovornih mestih, da je prišlo do sramotnega poraza Jugoslavije v letu 1941. Torej tudi tisti, ki so morali predvidevati sramotni poraz, pa niso ničesar storili, da bi ga preprečili, čeprav so bili na položajih, da bi to lahko storili. Kazniva dejanja ne zastarajo, kajti pridobitve osvobodilne borbe morajo biti očuvane za

vselej in sramotno sodelovanje z okupatorjem ne more biti odpustljivo, razen, v kolikor se je storilec po izvršenju kaznivega dejanja trudil, da z aktivno udeležbo v narodno-osvobodilnem gibanju doprinese vse za ustvaritev ciljev narodno osvobodilne borbe. Le tako aktivno sodelovanje v našem pokretu je olajšila okolščina in more privedi v posebnih primerih tudi do oprostitve vsake kazni.

Ta zakon nalaga slehernemu poštenemu Slovencu dolžnost, ki izvira iz skupne skrbi za usodo naroda, dolžnost sodelovanja pri moralni obnovi in zavarovanju pridobitev naše borbe za vsa bodoča pokolenja. Zato nobenega omahovanja, nobene popustljivosti. Sleherni Slovenec je dolžan, da sodeluje pri tem zdravem čiščenju slovenskega narodnega telesa. Se več! Kdor pri tem čiščenju ne sodeluje, se ne zaveda, da pomaga sovrážniku. Kajti sovrážnik ne spi, on ne misli na kapitulacijo, on dela, čeprav je potolčen na političnem in vojaškem polju. Uspeha ne bo imel, ako bomo budno stali na straži osnovnih načel Osvobodilne fronte, ako v samem začetku preprečimo vse pojave rušenja pridobitev naše borbe. Tudi pri nas so še skriti sovrážniki, ki jim ni očitati veleizdaje ali direktne pomoči okupatorju, ki pa so s svojimi sodelovanjem, s svojimi prijateljskimi odnosi rušili borbeno sposobnost narodnih množic, sramotili pred okupatorjem naše ustanove in bi bili v pripravnem trenutku prav tako sposobni skočiti nam v hrbet. Z raznovrstnimi sredstvi bodo skušali rušiti demokratično oblast in ogroziti ljudske pravice. Znano je, da se na različne načine skrivajo ljudje, ki jih bo zadela prej ali slej teža zakona. Nekateri so se v prvih dneh po osvoboditvi splazili celo v naše ustanove. Toda kazni ne bo ušel nihče od njih. Sodišče slovenske narodne časti bo nastopilo v bližnjih dneh s svojo strogo, toda pravično sodbo. Sam narod bo sodil one, ki so omadeževali njegovo čast.

Preiskavo o kaznivih dejanjih bo vodilo Javno tožilstvo, ki bo zastopalo tudi obtožbo pri razpravi. Da bi se olajšala preiskava in da se omogoči v vseh primerih ugotovitev resnice, naj pošlje vsi, ki so na tem zainteresirani, poročila o vsem, kar jim je znano, pristojnim javnim tožilstvom. Za Ljubljansko okrožje torej Javnemu tožilstvu za Ljubljansko okrožje, za mesto Ljubljana Javnemu tožilstvu za okrožno mesto Ljubljana, za Mariborsko okrožje Javnemu tožilstvu za Mariborsko okrožje itd. Poročila in obvestila naj bodo strogo objektivna in naj vsebujejo tudi imena prič in navedbe o drugačnih dokazilih. Le tako bo mogoče izjaviti strogo, toda pravično sodstvo.

Iz pisarne Javnega tožilstva Slovenije

Pod znamenjem »Črne roke«

Domobranec Arhar Franc, roj. l. 1925 v Logatcu, je pripovedoval: »16. aprila 1944 smo pri Sv. Treh kraljih praznovali polletnico domobranstva. Komandir Bitenc Jože je sklenil, da bo za zaključek te proslave dal postreliti nekaj Logatčanov.

Po večerji so me poklicali v pisarno. Povedali so mi, da bom odšel v Logatec postreliti neke ljudi ter mi naročili, naj se oblečem v civilno obleko.

Zvečer smo se zbrali na glavnem križišču v Logatcu. Prišla sta Bitenc in Balantič ter štirje vojaki. V civilni sva bila samo midva z Balantičem, ki je prečital seznam ljudi, katere bomo postrelili. Ker sem vse imenovane poznal, sem jih jaz vodil, komando pa sta imela Bitenc in Balantič.

Najprej smo šli k Vilarju, slaščičarju v Logatcu. Odprla je Vilarjeva žena Terezija. Ker ni bilo njenega moža doma, smo po Bitencem nalogu ustrelili ženo Terezijo in hčerko Danico.

Pri Strnadu je prišla odpirati mati. Ko je zaslislala, da povprašujemo po njenem sinu Pavlu, je zaloputnila vrata. Balantič je nastavljal cev na vrata in ustrelil. Ob enem pa smo tudi mi vsi ustrelili skozi vrata.

Pri Jermanu nam je žena povedala, da njen mož spi. Ko se je oblekel, smo ga odpeljali na dvoorišče in oddali nanj vsak po nekaj strelcev.

Balantič je ustrelil Petkoviška, čim je prišel odpret vrata. Toda

zgrešil ga je. Petkovešek je hitro skočil preko plota in zbežal. Vsi smo streljali za njim, pa ga nismo zadeli.

Pri Mozetovih, kjer niso hoteli odpreti, smo razbili šipo in Balantič je skozi odprtino odklenil vrata. Nato smo privlekli mater in obe hčerki, Ančko in Frančiško, kakih sto metrov od hiše in jih ubili.

V gostilni pri Riharju v Gor. Logatcu smo ustrelili Smoletov Francko, čim je stopila na vrata.

Okrog ene ponoči smo odšli domov. Bitenc je šel z dvema vojakoma v gostilno, mi štirje pa smo odšli v kasarno spat. Ker sem bil utrujen, sem to noč dobro spal do 6 zjutraj. Drugi dan smo imeli vajete kot navadno. Pri nas ni nihče poizvedoval o tem nočnem dogodku.

Bitenceva četa je tudi pozneje pobijala ljudi in v Logatcu sem večkrat na zidovih videl znamenje »Črne roke«.

Tako je belogardistični komandir Bitenc s svojimi propalciami proslavljal polletnico švabobranstva. Z isto naslodo so belogardistične in mihajlovičevske zveri, žejne slovenske krvi, krvi svojih bratov, pobijale poštene Slovence po Dolenjskem, Primorskem in Gorenjskem. In vsem tem zločincem je dajal ljubljanski škof Rožman svoj blagoslov. Ti »braniči vere« so bili njegova opora, njegov ponos. In vse, kar so storili, je bilo v skladu s krščansko ljubeznijo, dočim je bilo delo poštenih Slo-

Pismo okrožnega izvršnega odbora v Gorici zavezniški komandi

Beograd, 19. junija. Gorica: Okrožni izvršni odbor za gorško okrožje, je poslal zavezniški vojaški komandi pismo, v katerem daje priznanje naporom zavezniškim za uničenje fašizma. nato pa nadaljuje med drugim:

Iz razgovorov z vašimi predstavniki in iz naredbe, ki ste jo izdali, vidimo, da nameravate zopet vzpostaviti upravni sistem in zakone, ki so veljali v Italiji do 8. septembra 1943. leta. Glede na ta vaš namen moramo ugotoviti, da je naš narod, ob kapitulaciji Italije, s silo odstranil ta sistem oblasti in postavil svojo narodno oblast na demokratični osnovi na vsem Primorskem razen v Trstu, Gorici in nekaterih manjših središčih, kjer so Nemci prevzeli oblast direktno iz rok fašistov. Toda tudi v teh središčih, ki so bila vojaške-gestapovske baze, so bile izvedene volitve, ko je te kraje osvobodila jugoslovanska armada.

Naša narodna oblast temelji na narodnoosvobodilnih odborih, ki nimajo nobene zveze z osvraženimi italijanskimi občinami, ki so bile izpostavljene fašizmu in z gospodarskega ter družabnega stališča nemogoče tvorbe. Ti, na demokratičen način izbrani narodnoosvobodilni odbori so se odzvali ves čas do danes in so bili glavna opora narodno-osvobodilni vojski, kateri so materialno in moralno pomagali. Prav zato je okupator uporabil vsa sredstva, da bi uničil narodnoosvobodilne odbore, ker je vedel, da brez njih ne bo mogla vztrajati narodno-osvobodilna vojska. Vsi ostali poskusi okupatorja, da postavi župane in ves prejšnji upravni sistem, so propadli ob nezlojmljivi volji ljudstva.

Vse to dokazuje, da je ta oblast demokratična in da je prav zaradi tega sposobna velikih uspehov. Kar se tiče vašega predloga o postavitvi prefektov, moramo izjaviti sledeče:

Nas je izbral narod in v njegovem imenu izvršujemo civilno oblast. Za svoje delo odgovarjamo ljudstvu in zato nimamo pravice, da bi sprejeli vsi omenjeni predlog, ker bi s tem pogazili ona demokratična načela, za katera se je naš narod bori štiri leta. Z našim pristankom, da se postavi prefekt in župani, bi se proti volji naroda, ki nas je izbral, izneverili naši borbi in narodni demokratični oblasti. Smatramo, da bi se s postavitvijo prefekta zanikala oblast, ki jo je izbral sam narod. Isto stališče zastopamo tudi glede Narodne zaščite, ki je organ narodne oblasti. Tudi njo je izbral narod in ona je nerazdružljivo povezana z narodno oblastjo. Tudi narodna sodišča in vse ostale ustanove so izraz demokratičnih stremeljenj in sistema uprave, zaradi česar ne moremo pristati na to, da se vrne sistem iz septembra 1943. leta, ki je tvorba fašizma in popolnoma prežet s fašističnim duhom. Naše stališče v vsem se sklada s stališčem, ki ga zastopa najvišji zakonski predstavnik civilne oblasti Pokrajinskega narodno-osvobodilni odbor za Primorsko in Trst. To stališče zastopa ves slovenski narod in italijanske protifašistične množice v Trstu in na Primorskem, ki so ob enem z nami v borbi na naši strani pomagale pri veličastni zmagi demokracije. Naše stališče je ob enem izraz volje vseh narodnoosvobodilnih odborov celotnega okrožja in mesta Gorice.

Izjavljamo, da smo pripravljeni kot vaši zavezniški sodelovateli z vami tudi v bodoče kakor do sedaj, v kolikor boste upoštevali demokratične pridobitve naše borbe. Zato moramo pripomniti, da izvršujete tukaj oblast na ozemlju naroda, ki je vaš zaveznik, zaradi česar ni mogoče pripraviti naredb, ki so bile primerne v premagani in sovrážni fašistični Italiji. Prepričani smo, da boste upoštevali ta dejstva in da bomo našli način za tesno in iskreno sodelovanje, ki bo v korist mirnega in skupnega življenja slovenskega in italijanskega naroda na tem ozemlju, kar bo pripomoglo k ohranitvi reda in miru, kakor tudi k gospodarski obnovi teh krajev.

Zastoj v pogajanjih med zavezniško in jugoslovansko vojaško misijo

Beograd, 19. junija. Agencija »Tanjug« javlja: Zastoj v pogajanjih med obema delegacijama je nastal, ker zavezniško odposlansvo ni pristalo na tekst, ki ga je predložila jugoslovanska delegacija, o civilni upravi na področju, ki je po sporazumu od 9. junija prišlo pod zavezniško upravo. Jugoslovanska delegacija se noče mešati v delo zavezniške vojne uprave, toda naravno je, da se interesira za tamošnji življenj in za oblasti, ki ga predstavlja. Zato je zahtevala v skladu s tretjo točko beograjskega sporazuma v svojem predlogu teksta o civilni oblasti, da zavezniška vojna uprava prizna obstoječe organe oblasti z ozirom na to, da je ta živel že od same kapitulacije Italije najaktivneje sodeloval v borbi proti italijansko-fašistični vojski in oblasti na strani zavezniškov in si pri tem ustvaril in ohranil svojo ci-

venecv protinarodno in protičloveško.

20 letni domobranec Arhar je z besedami: »Ker sem bil utrujen, sem to noč dobro spal do šeste ure zjutraj,« dokazal, da so mu zločini postali nekaj običajnega, da je postal pokliceni in nepopravljivi zločinec, ker drugače ne bi mogel po tolikih zločinih mirno spati. Tako je vzgojila mladino v svojih zločinskih šolah sodrga okrog škofa Rožmana, ki je odgovorna za vse zločine, ki vpijejo po pravični kazni. In pravična kazen prihaja.

IZ TRSTA IN PRIMORSKE

vilno oblast. Dalje je jugoslovanska delegacija zahtevala od zavezniške vojaške uprave: da ne obnovi italijanske civilne oblasti, ki temelji na fašističnih zakonih; da ne prizna italijanski vladi, kakor tudi ne njenim organom pravice mešati se v zadeve te pokrajine; da izvede eventualno izmenjo poudin sedanjih organov oblasti na demokratičen način, to je preko pokrajinskega narodnega odbora, kot prvega podrejenega civilnega organa.

Manifestacije v Pulju

Beograd, 19. junija. Pulj. Nad 7000 meščanov Pulja je pred nekaj dnevi zopet manifestiralo po mestnih ulicah. Na stotine velikih italijanskih in hrvatskih zastav se je vilo nad glavami manifestantov. Na stotinah transparentov so bile najpogostejše parole: »Tujega nečemo, a svojega ne damo.« »Hočemo Titovo Jugoslavijo!«. V posameznih delih mesta so se vršili mitingi.

Pismo Konzulte guvernerju Trsta, polkovniku Armstrongu

Beograd, 19. junija. Trst: Mestna osvobodilna skupščina Trsta je izročila polkovniku Armstrongu, civilnemu guvernerju Trsta in Primorske, protestno pismo, v katerem zahteva naslednja pojasnila: Zakaj je prepovedano delovanje ljudskega sodišča, zakaj je zaseden položje Narodnega doma, v katerem je bil nastanjen sindikat, in zakaj je bila sneta zastava tržaškega mesta s poslopja, v katerem se nahaja osvobodilna skupščina?

Nadalje mestna osvobodilna skupščina v pismu protestira proti sedanjemu guvernerju Trsta majorju Palottiju, ki se sploh ne ozira na osvobodilno skupščino, ki jo je izbral narod. Ob enem s protestnim pismom je bilo izročeno izčrpano poročilo o načinu organizacije oblasti v mestu s spremnim pismom Pokrajinskega narodnoosvobodilnega odbora in Osvobodilnega sveta, v katerem so navedene vse dosedanje odločbe obeh ustanov kakor tudi njihovo delo. Polkovnik Armstrong se je opravičil s tem, da posamezni njegovi referenti še niso mogli priti v stik z referenti odseka. Priznal je oblast Osvobodilnega sveta in izjavil, da se bodo njegovi referenti čimprej povezali z referenti sveta.

London, 18. jun. (Reuter.) Trst: Kakor poroča brzojavka Reuterjevega dopisnika v Trstu, so zavezniške vojaške oblasti zasedle urade agencije »Tanjug«. Brzojavka pravi: Zavezniške vojaške oblasti so zasedle urade »Tanjuga« v ulici Mazzini v Trstu. Zaplenile so ves inventar uradov in proglasile poslopje za last agencije »Stefania« (italijanska poročevalska agencija). Jugoslovanskemu osebju

Očitki francoskega Narodnega osvobodilnega sveta generalu De Gaulleu

Pariz, 20. jun. (TASS). V Parizu se je sestala druga skupščina Narodnega osvobodilnega sveta, ki so se je udeležili odposlanci iz vseh okrajev Francije.

Louis Saillant, predsednik Narodnega osvobodilnega sveta, je otvoril kongres in izjavil, da izza osnovanja Narodnega osvobodilnega sveta v Parizu, avgusta 1944, vlada neprestano odredka osvobodilnim organizacijam soudeležbo pri reševanju glavnih državnih problemov. Poudaril je, da je Narodni osvobodilni svet v brzojavki, ki jo je prejel 1. 1944. od De Gaullea, dobil zagotovilo, da bo po osvoboditvi izvoljena rrvhovna narodna skupščina. V isti brzojavki je De Gaulle izrazil željo, da bi Narodni svet v ilegalnosti že pripravil osnove za sklicanje skupščine. Saillant je prečital tudi del De Gaullova govora, v katerem je naznačil Narodno osvobodilni svet kot »prvi izraz čustev in želja dežel«.

Saillant je smatral za umestno, da seznani javno mnenje o okoliščinah, v katerih so se v Parizu na dan po osvoboditvi prvici sestali Narodno osvobodilni svet in osvobodilni odbori z Alžira z De Gaulleom na čelu. Predsednik Narodno osvobodilnega sveta je čestil De Gaul-

leu k njegovemu prihodu ter predlagal, da se izpolnijo tri točke:

1. naj se smatra načrt Narodnega osvobodilnega sveta za načrtčasne francoske vlade, ki naj se osnuje;

2. naj se osnuječasna francoska vlada na skupnem sestanku Narodno osvobodilnega sveta in komisarjev iz Alžira;

3. naj se sestavi listina o proglasitvi republike, ki naj se svečano naznani na pariški občini.

»Vse tri točke,« je izjavil Saillant, »je De Gaulle odbil ter se omejil izključno na preosnovno alžirske vlade. De Gaulle ni odgovoril na enodušen poziv Narodnega osvobodilnega sveta,« je poudaril Saillant. Hkrati je izjavil, da med vojno ni hotel kompromitirati naporov v skupni vojni, in je zato o nesoglasjih v skladu molčal. Zdaj pa,« je dejal, »ko je vojna v Evropi dobljena in ko volitve, temelječe na splošnem glasovanju pričajo o zmagi upora in navezanosti dežele na program Narodnega osvobodilnega sveta, lahko odkrito povemo, da vlada ne posluša želja osvobodilnega gibanja in naroda.«

Velika petorica soglasno zahteva, da je za dodatke po ustanovni listini na prihodnjih sestankih potrebna tričetrtinska večina, vstevši glasove celotne Velike petorice. Druga neresena vprašanja so še n. pr. način izključitve iz organizacije pravica do izstopa, gotovi izrazi pri obravnavanju mandatov, nekatere prehodne priprave, predno se izdela vojaško ogrode, kakor tudi način izvolitve namestnika glavnega tajnika. Mnogo se tudi razpravljalo o načrtu, da bi se ustvarila časna komisija v Londonu, ki naj bi poenostavila ustanovno listino iz San Franciscu, ji dala uporabno obliko ter pripravila načrt za naslednje in prvo zasedanje prve svetovne organizacije ter uredila prenos pravic in imetja mednarodne zveze na novo organizacijo.

»Danes je manifestiralo po dornberških ulicah preko 1000 voščanov, ki so vzklikali Titu, Stalinu, jugoslovanski armadi in junaški Rdeči armadi, zahtevali so priznanje naše narodne oblasti.

Manifestacije, ki so jasno pokazale ljubezen in vdanost naše vasi Titu in federativni demokratični Jugoslaviji, so se zaključile z mitingom v čast in zahvalo padlim borcem za svobodo Primorske. Posebno se je izkazal dornberški pevski zbor, ki slovi kot eden najboljših v Vipavski dolini.

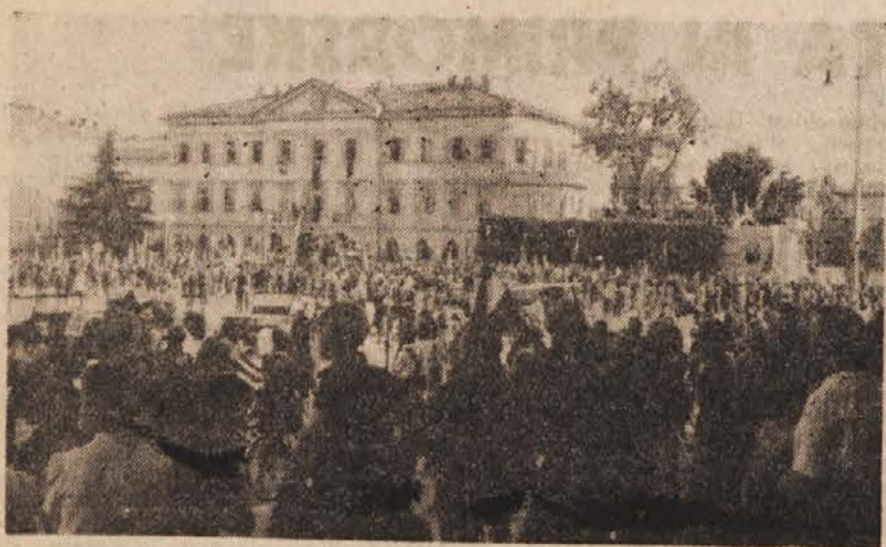
Gorica, 16. junija 1945.

Danes predpoldne se je zbralo na mestnem trgu 20 predstavnikov vseh kvartov Gorice, ki so odšli v avdienco na zavezniško poveljstvo. Vodil jih je odvetnik Tonkovič. Delegacija je bila takoj sprejeta. Delegati so zahtevali, da se ne kršijo sklepi, ki so bili sprejeti na konferenci v San Franciscu in da zavezniško poveljstvo izdaja letake tudi v slovenskem jeziku. Zavezniško poveljstvo je zagotovilo, da bodo izdajali letake v slovenskimi, čim dobe prevajalca. Zavezniško poveljstvo je nadalje obljubilo, da bo upoštevalo vse pritožbe naše delegacije tudi v bodoče.

Gorica, 16. junija 1945.

Ob zaključku šolskega leta so naslovili šolski otroci lepo izrisane spomence maršalu Titu in zavezniškim misijam v Beogradu. V njih omenja mladina trpljenje svojih staršev pod fašizmom in žrtve, ki so jih doprinesle njihove vasi v osvobodilnem boju. Nekatere vasi so žrtvale do 60 ljudi, med njimi mnogo otrok. Spomencem so dodane risbe otrok ob požganih domovih, ki dosežejo tudi število 120, kot n. pr. v Mirnu. S tem so dokazane težnje mladine, ki so hoče vzgajati v dobre Jugoslovane. Mladina je tudi izrazila željo, da pripeljejo v njihove vasi čim več tržaške mladine, ki se je že odzvala klicu slovenskih otrok v velikem številu.

V Gorici se bo začel 25. junija pedagoški tečaj, za katerega se je prijavilo poleg učitelstva še nad 100 drugih prosilcev iz gorškega okrožja.

Tudi v Gorici so velike množice manifestirale za pripadnost Titovi Jugoslaviji

OBVESTILA »NAVODA«

Delitev moke
MOOF, odsek za preskrbo, ohvešča trgovce in zadruge, da naj dvignete dne 22. t. m. v njeni poslovalnici (»NAVODA«, Nabavljalni zavod, Novi trg), nakazila za moko za drugo polovico meseca junija in obenem nakazila za kavo, ki jo dobijo v »Navodovem« skladišču. Dopolnilne naj pridejo začetnice A—M, popoldne ostale.

Delitev kave
Na odrezek »Jun—18« osnovne živilske nakaznice dobijo potrošniki po 100 g kave. Prodajna cena: 200 lir za kg.

Delitev kondenziranega mleka
Od 22. do 25. t. m. bodo dobili po 1 dozo (450 g) kondenziranega mleka na nakaznici za mleko:

- 1. a) bolniki z nakaznico B proti predložitvi izkazila o isovitnosti (osebna izkaznica in podobno).
b) mladina od 10. do 14. na odrezek II E 5.
Tem upravičencem bodo razdeljevale mleko samo rajnske mlekarne, ki morajo vsakega bolnika vpisati v seznam, bolnik pa mora potrditi sprejem mleka s podpisom.
c) interniranci na potrdilo o internaciji in na mlečno nakaznico (skupina 5 do dneвно) samo v mlečarni Jug, Dunajska 31, ki mora vsakega upravičenca vpisati v seznam.
d) ostali bolniki z vpisano količino v prostoru za skupino naj se zgledajo na Navodu, Novi trg 4/III, vrata 17.
2. Otroci od 4. do 6. na odrezek II C 7.
3. Nasostne žene na odrezek NO 1.
4. Starostniki od 60—65 na odrezek 3 St/KM.
5. Starostniki od 65—75 na odrezek II G 4.
6. Starostniki od 75 naprej na odrezek II D 4.
Mleko za skupine od 2) do 6) bodo razdelejevale mlekarne Rajnar, Borštnikov trg št. 1; Peček, Prižakova 15; Mulej, Slomškova 9; Lovšin, Strossmayerjeva 4; Rejec, Kopitarjeva 1; Novak, Tržaška 14; Ziborna, Tržaška 5; Rezek, Janševa 2; Kovacič, Celovška 34; Cvelbar, Sv. Petra 8; Potokar, Pokopalska 4; Čehič, Stari trg 24; Seničar, Stari trg 30; Krže, Florijanška 28; Skriba, Tržaška 60; Mahovič, Tržaška 48.
Mlekarne naj pridejo po nakazila in plačati mleko v Maistrovo ulico 10 št. t. m. od 7. do 12. in od 3. do 4. (dvignile pa bodo blago v skladišču Navoda (A. Gregore, Gosposvetska 1).
Mleko ni sladkano in ga je treba takoj porabiti. Cena 18 lir za dozo.
Prazne doze je treba vrniti prodajalcu.
Mlekarne naj vse neprodano blago vrnejo 26. in 27. t. m. v Maistrovo ulico 10 in predložijo tudi odrezke.
Vašč upravičenec mlekarne Kostner, Kozarje 83, bo dobil po 1 dozo kondenziranega mleka dne 25. t. m.
Mlekarne, ki so jim pri zadnjih dodelitvah ostala v zalogi jaja, maslo ali kondenzirano mleko, naj te ostanke do vključno 25. t. m. vrnejo odseku za ml. v Maistrovo ulico 10. Prav tako vse posojene zaboje in posodo. V kolikor še niso predložile odrezkov naj vse izdano blago opravijo tudi z odrezki.

Obvestila

Dotatne živilske nakaznice
Vsem delodajalcem v okrožnem mestu Ljubljana, ki zaposlujejo težke in najtežje delavce, sporočamo dodatno K odredbi ministrstva za trgovino in oskrbo z dne 18. junija 1945, da sprejema prijave za dodatne živilske nakaznice v Ljubljani Odsek za preskrbo, palača Bata, I. nadstr., soba št. 3. Od sindikata delavcev overovljene prijave naj delodajalci čimprej oddajo. Izdaja do datnih kart za polovico junija bo objavljena v časopisih.

Miting velikega obsega

Priredi Politično-prosvetni odsek XV. udarne divizije s sodelovanjem ZSM šentiviškega okraja v soboto, 23. junija 1945 na prostoru sokolskega letnega telovadišča v St. Vidu nad Ljubljano. Sodelujejo Frontno gledališče, kulturna skupina in vojska godba XV. udarne divizije ter pevski zbor šentiviških mladink. Prebivalstvo tovarniško vabljeno.

»Srečko Kosovel« bo nastopil v Unionu

Prireditveni odsek propagandne komisije pri IOOF prireja 22. t. m. koncert »Srečka Kosovela« ob 20. uri v Unionski dvorani.
Pevski zbor se je osvojel v Alžir in imel velike uspehe v južni Italiji, Albaniji, Bolgariji, Makedoniji, Dalmaciji, Srbiji in Sloveniji.
Priporočamo občinstvu, da kupi vstopnice v predprodaji v četrtek od 5. ure naprej v Franciškanški 8, sicer bo prevelik naval tik pred začetkom predstave.

C. V. B. Oddelek za translužijo v Ljubljani

Vsem vojaškim bolnicam, C. V. B. odd. za translužijo sporoča vsem vojaškim bolnicam, da so jim na razpolago konservirana kri in hemofest. — Obenem sporočamo, da se je pričel tečaj za določevanje krvnih skupin na ploščici in v epruveti. Zato naj pošljejo bolnice ime reflek. tana (-tke), da jih bomo razporedili.
Krvodajalci! Vsi tisti krvodajalci, ki so dali kri, pa se niso dobili potrdila za prejem dodatne živilske nakaznice in še nimajo legitimacije krvodajalcev, naj se sigurno javijo tekom tega tedna od 8. do 12. dneвно.
V petek 22. junija, naj se javijo naslednji: Skalja Marica, Kapusova 3; Pirc Helena, Kamnik, Graben 45; Brazinc Breda, Ziri 9; Novak Mara, Vodovodna 39; Gornik Zdenka, Mestni trg 7/III.; Česnik Viktorija, Gledališka 12; Turk Ema, Jesenkova 6; Kokalj Mara, Nuška 5; Jamšek Viktor, Kranj; Grebenc Dora, St. Vid, vojno taborišče; Ogrinc Stefanija, Medvedova 3b; Farčnik Beti, Sv. Petra 49 (javijo naj se od 8. do 10. ure dopoldne).

Sprejem jadrancev v vojno službo

Naše vojno letalstvo potrebuje več jadrancev z diplomo »C«, ali ki so napravili strokovni tečaj.
Vabijo se vsi jadranci, ki izpolnjujejo gornje pogoje in želijo, da se izpopolnijo v tej panogi letalstva in da služijo potem kot instruktorji v našem jadraltvu. Prijave sprejema Komanda aerodroma Ljubljana.
S seboj naj prinesejo diplomo »C« odnosa, dokazilo, da so z uspehom končali enos. stavniški kurzi in podatke o svojem življenju po 6. aprilu 1941, overovljene od pristojnega krajevnega (rajskega) in okrajnega N. O. O.
Iz pisarne mobilizacijskega oddelka vojne oblasti IV. armije, dne 18. jun. 1945.

Spremembe v potniškem prometu na progi Jesenice—Bistrica Boh. Jezero, na progi Jesenice—Rateče ter na progi Ljubljana—Kočevje.

Pričniški s četrtkom, dne 31. junija t. l. vozila na progi Bistrica Boh. Jezero—Jesenice vlaka z odhodom iz Bistrice Boh. Jezero ob 4.45, 10.30 in s prihodom na Jesenice ob 5.45, 11.23 ter v obratni smeri vlak z odhodom z Jesenice ob 14.48 in s prihodom v Bistrico Boh. Jezero ob 15.41; zato pa izostane vlak z odhodom iz Bistrice Boh. Jezero ob 5.15 in prihodom na Jesenice ob 6.17.
Na progi Rateče—Jesenice vozijo od istega dne vlaki z odhodom iz Rateč-Planice ob 4.55, iz Rateč ob 10.30 in s prihodom na Jesenice ob 5.40, 11.21 ter v protismeri vlak z odhodom iz Jesenice ob 14.30 in s prihodom v Rateče ob 15.28; zato pa izostane vlak z odhodom iz Rateč-Planice ob 5.23 in prihodom na Jesenice ob 6.07.
Na progi Ljubljana—Kočevje bo uveden z 21. junijem mešani vlak z odhodom iz Ljubljane ob 14 in prihodom v Kočevje ob 18.34, ter na progi Kočevje—Ljubljana z 22. junijem mešani vlak z odhodom iz Kočevja ob 6.15 in prihodom v Ljubljano ob 10.40.

Vsi odbori, organizacije in ustanove

morajo v bodoče prijaviti vsako javno prireditel ali zborovanje Mestnemu odboru OF, odseku za notranjo upravo. Prijava mora biti oddana najmanj 12 ur pred začetkom prireditve ali zborovanja.
Načelnik oddelka: Kreso Leopold s. r.

II. ženska realna gimnazija v Ljubljani

Začasno vpisovanje učencev, ki nameravajo v letu 1945/46 začeti ali nadaljevati svoje študije na tej gimnaziji, bo v petek 23. in v soboto 24. t. m. od 8. do 11. ure v II. nadstropju Trgovske akademije.

Glavni odbor Zveze slovenske mladine

sporoča vsem delegatom in kulturnim skupinam dveh okrožij v Sloveniji, ki se nameravajo udeležiti II. Kongresa, da imajo za potovanje na Kongres in nazaj prosto vožnjo po železnicah.

Posly vsem, ki so pripravljeli darovati kri za bolnike, Translužijska postaja splošne bolnišnice

Isče nujno čim več krvodajalcev za svoje bolnike, katerih dotok v bolnišnico je vedno večji (interniranci, vojne poskodbene in t. l.). V poštev pridejo vsi zdravi moški in ženske. Vsakdo, ki da kri, ima pravico do denarne nagrade in do dodatne živilske karte. Zglasiti se je v ponedeljek ali sredo na I. kirurškem oddelku splošne bolnišnice pri dr. Zalokarjevi.

Samaritjani, samaritanke, bolničarji in bolničarke, sestaneke vsi je v četrtek 21. junija t. l. točno ob pol 20 v Komenskoga ul. 121.

Obvezo za vse ure. K. Seligo sodelovalni in pomagati pri mindinskem kongresu v dnevi 23. do 28. junija 1945. Javite se tudi vsi ostali bolničarji, ki imate čas (tudi svoj prosti čas) in niste še nikjer dodeljeni na službo, odnosno ste že porazdeljeni, pa službe se ne vršite. Prosimo vse tiste, ki ste sodelovali na II. kongresu SPZ in ste preleteli od bolničarskega odreda Rdečega križa v Ljubljani sanitetno opremo (nosila, sanitetne torbice, halje, čepice in trake Rdečega križa, da jih takoj vrnete najkasneje pa do 22. junija 1945 v pisarno bolni-

Ljudska pravica, 21. junija 1945

čarskega odreda. — Načelstvo bolničarskega odreda.

Odsek za industrije in ručarstvo okrožnega odbora OF — Ljubljanskega okrožja se je preselil iz Sv. Petra ceste št. 2 na Miklošičevo cesti št. 141. Uradne ure za stranke dnevno od 8—12.

Kvart O. F. uradov finančne direkcije v Ljubljani, vabi vse tovarise in tovarisice na miting, ki se bo vršil dne 22. junija 1945 ob 20. uri v Franciškanški dvorani.

Povratniki iz Dachau in ostalih nemških koncentracijskih taborišč so vabljeni na zborovanje, ki bo v nedeljo ob 10. v dvorani Trgovskega doma.

Internirance iz Gonars, ki so nastopili na prireditvah v taborišču, posebno še pevce s pevovodjem tov. Hancem J., naproša kvart Strog center, da se v svrhu nastopa za miting zanesljivo udeležijo sestanka v petek, 22. t. m. ob 19.30 v kvartini pisarni Strog center, Beethovnova 2.

I. ženska realna gimnazija (Poljane) in Ljubljani. Ravnateljstvo poziva vse redne učence tega zavoda, naj se javijo v soboto, 23. t. m. za začetni vpis v šolskem letu 1945/46 pri svojih razrednikih, ki bodo vpisovali v II. nadstropju gimnazije na Poljanah (ne več v Liechtenhurnovem zavodu), in sicer: za II. in III. razred od 8—9; za IV. in V. razred od 10—11; za ostale razrede od 10—11. Učence, ki bi se ne mogli osebno vpisati, naj prijavijo vpis pisмено ravnateljstvu do 26. t. m. Obenem javlja ravnateljstvo vsem strankam, da posluje sedaj v poslopiju gimnazije na Poljanah.

II. moska realna gimnazija v Ljubljani — Rakovnik. Ravnateljstvo gimnazije opozarja vse učence, ki so došli še niso izvršili pri svojih razrednikih za začetni vpis v šolskem letu 1945/46, naj to storo čim prej, najkasneje do 25. junija 1945. Prijava sprejema ravnateljstvo vsak dan med 8. in 10. uro dopoldne; učenci se lahko prijavijo tudi pismeno.

Sodniki za odbojko, kosarko in roketmet, ki imajo voljo, da sodelujejo pri tekmovalnih novih masovnih in vsestranskih fizikalturnih društvih, naj se udeležijo sestanka v soboto, 23. t. m. ob pol osmih zvečer v prostorih FOS v Narodnem domu. — Referent za sodnike pri FOS.

OGLASI

Uprava »Ljudske pravice«, Miklošičeva cesta 5, sprejema vse oglase in objave za naslednji dan do 12. ure.

Službo dobe
SLUŽBO DOBE:
1. Potrebujemo takoj 3 delavce za skladišče — praksa ima prednost; 2. 3 konjarje voznike, ki imajo vselej do konjev; 3. 2 kuhinjski pomočniki, vajeni vsdel del v kuhinji. Zglase se naj v Ekonomskem oddelku pri časopisni Gl. Upravi tiska za Slovenijo, Kolodvorska ul. 8. b

Gospodinjstvo POMOČNICO z znanjem kuhinjske sprejeme takoj. Pogoji dobri. — Naslov v upravi »Ljud. pravice« na Miklošičevi 5. b

KROJASKEGA pomočnika ali pomočnice sprejeme proti dobri plači. Istosacno se sprejme učena ali učenka. Naslov v upravi pod št. 881. b

Gospodinjstvo POMOČNICO, pristoje, vajeno dela, samostojno, in koj sprejeme boljša družina. Naslov v upr. »Ljud. pravice« št. 776. b

URADNICNO mlajšo, z znanjem slov. stenografije in strojeopisja sprejeme večje plačilo je v Ljubljani. Po stalno mesto na upravo »Ljudske pravice« pod št. 899. b

Zamenjamo
SESALKO za hišni vodovod, na motorni pogon, zamenjan ali prodam za gotovino. — Rudolf Zorc, Ljubljana, Gledališka ul. 12. b

GOJZERJE NOVE št. 44 zamenjamo za živila. Naslov v upr. »Ljudske pravice« pod št. 944. 1

LJUDSKA PRAVICA

Uredništvo in glavna uprava se nahajata v Kopitarjevi 6. Oglasi oddelek in naročnina za list na Miklošičevi cesti 5.

DIREKCIJA DRŽ. GRADBENIH PODJETIJ, LJUBLJANA, Dunajska c. 1b/II. išče

večje število gradbenih delavcev in profesionistov za večje gradnje v Ljubljani in okolici. Za izdatno hrano je preskrbljeno. Prijavitelj se je takoj.

GROBOVI

Za svobodo slovenske zemlje je žrtvoval svoje mlado življenje moj dobi mož in zlati očka

ALOJZIJ PUCHAR
uradnik trške Motovz in platno. Padel je kot žrtev domačih izdajalskih krvnikov dne 1. decembra 1943 na Barju. Naj mu bo lahka osvobodena domača zemlja.
Grosuplje, Smarje, Ljubljana, 8. junija 1945.
Zalujoča žena Julija, sinček Andrejček in ostalo sorodstvo.

Na pragu svobode, je po štiriletnem trpljenju zasnil v večni son v Dachau-u, dne 19. februarja 1945 naš predragi brat, stric in svaki, tovariš

FRANCE RAVNIK
upokojenec K. I. D. na Jesenicah, rojen 3. aprila 1882 na Slov. Javornika, občina Koroška-Bela.
Slava njegovemu spominu!
Ljubljana, Chicago, Cleveland, 19. junija 1945.
Zalujoči: Jozef, Janez, Pavle, bratje; Fani, por. Gregoianec, sestra in vse ostalo sorodstvo.

Slava njegovemu spominu!
Ljubljana, Chicago, Cleveland, 19. junija 1945.
Zalujoči: Jozef, Janez, Pavle, bratje; Fani, por. Gregoianec, sestra in vse ostalo sorodstvo.

FELIKS ZONTAR — HOTIMIR

slušalet teh. fakultete
padel dne 5. novembra 1943. leta, v cvetu svoje mladosti, 21 let star, zadet od kevniske morilske krogle, za svobodo domovine.
Bodi mu lahka domača zemlja, za katero je daroval svoje mlado življenje.
Jakob, oče, Ivana, mati, France, brat in ostalo sorodstvo.

Sporočamo vsem, da je žrtvoval za boljšo bodočnost našega naroda svoje življenje, v starosti 36 let, moj srčno ljubljani mož naš dobi očka, partizan

FRANC ČELEDIN
Padel je v bližini Smarjane pri Litiji, dne 26. aprila 1944. Njegovo truplo počiva začasno še tam ter bomo prenos na pokopališče Dev. Mar. v Polju se naknadno objavili.
Naj mirno počiva v svobodni slovenski zemlji.
Podgrad, dne 18. junija 1945.
Zalujoči: Olga roj. Ukmar, žena, Franci in Nada, otroka ter ostalo sorodstvo.

Dne 4. novembra 1945 je padel pod Gaberji na Hovi gori za svobodo in lepšo bodočnost našega naroda naš najmlajši, naš najdražji

MILAN VITEK
stud. phil., politdelegat I. bataljona X. brigade, v starosti 22 let.
Njegovo truplo, ki počiva na kraju njegove junjske smrti, bomo prepeljali v Ljubljano, čim bo to mogoče.

Ljubljana, Tržič ob Soči, Leipzig, 18. VI. 1945.
Globoko zalujoči: oče Josip, mati Irma, brata ing. Josip, Gvido, svakinja Vida roj. Orehek ter družini Soklič, Ceeconi.

Za boljše bodočnost slovenskega naroda je kot talec žrtvoval svoje mlado življenje naš ljubljani soprog, oče in nečak

IVAN BASSANESE
pekovski pomočnik v Gorjah pri Bledu. Pokojni je bil po okupatorjih usrejen na Gorenjskem, dne 20. januarja 1944. Slava njegovemu spominu!

Ljubljana, Chicago, Cleveland, 19. junija 1945.
Zalujoči: žena Lojzka z otroki — v odsotnosti — Jozef, Janez in Pavle Ravnik, strici; Fani Gregoianec roj. Ravnik, teta; družina Trček in ostalo sorodstvo.

S potrim srcem sporočamo vsem sorodnikom in znancem, da je umrl v Alachu dne 4. 5. 1945 naš najdražji in edini sin

MARJAN OGRIZEK
v cvetu mladosti 20 let. Počivaj v miru naš zlati Marjan.
Ljubljana, Smartno pri Litiji, dne 19. 6. 1945.
Globoko zalujoči: Avgust in Marija roj. Hostnik, starši, Vera, Silva in Metka, sestre ter ostalo sorodstvo.

Za zlato svobodo je daroval svoje mlado življenje naš ljubljani, nepozabni sin, brat in svaki

BEZLAJ ADOLF
borec V. D. V. I. brig., dne 27. aprila 1944.
Njegov prerani grob se nahaja na pokopališču v Suhorju.

Dravljice, dne 18. junija 1945.
Zalujoča mati, sestre, brat in ostalo sorodstvo.

Za svobodo domovine in za rešitev Primorske izpod fašizma sta žrtvovala svoje življenje na Primorskem, hrabra borce NOV

Braniselj Janko
intendant I. bat. Sercezeve brigade, padel v Bistrici Boh. Jezero, septembra 1943 in

Braniselj Dragomir — »Svarum«
pom. komisarja Gradniške brigade, padel na Vojskem 19. januarja 1944.
Oba partizana od 1942 leta.
Slava vsem padlim borcem za svobodo Primorske.
Cerknica, Ljubljana, junija 1945.
Mama Antonija roj. Knap, brat France, sestra Dragica.

Za svobodo so žrtvovali svoje življenje bratje

TEŽAK ANTON
rojen 1924, v Dobu pri Suhorju, padel 2. 1. 1944 na Hrvatskem.

TEŽAK JOSIP
rojen 1919, padel pri Novem mestu 14. 3. 1944.

TEŽAK MARTIN
rojen 1926, padel 16. 4. 1945 v Kočevskem Rogu.
Pokopani so v svobodni slovenski grad.
Zalujoči: oče Janez, brata partizana Janez in France, nevesti Anica in Marija ter ostalo sorodstvo.
Ljubljana, dne 15. junija 1945.

Za svobodo je umrl moj ljubljani mož in zlati atek

VIKTOR VRENJAK
trgovec na Viru, v Auschwitzu dne 21. junija 1942. Vir pri Domžalah, dne 21. junija 1945.
Erna, žena, Viki in Marija, otroka, Minka, mati ter ostalo sorodstvo.

S potrim srcem javljam vsem prijateljem in znancem, da je moj dobi in ljubljani soprog, brat in stric

MAKS PLANINSEK
čevljarji mojster
umrl dne 19. februarja 1945 v Dachau-u
Ljubljana, Trbovlje, Beljak,
Zalujoča soproga Ani, brat Gregor, sestra Mimi in ostalo sorodstvo.

ZAHVALA. Vsem, ki ste z nami sočustvovali in z nami delili bol in prezgodnji izgubi našega nepozabnega

TOMO VIDMARJA
poštnega inaspektorja v p. se iskreno zahvaljujemo.
Vsem in vsakemu posebej tjaščena hvala!
Masa zadušnica bo v petek, dne 22. t. m. ob 7. uri zjutraj pri glavnem oltarju v cerkvi Marijinega Oznanenja.
V Ljubljani, dne 19. junija 1945.
Zalujoči: Vidmarjevi in dr. M. Hribarjevi.

Vsem sorodnikom in prijateljem naznanjamo tužno vest, da nas je po kratki, mučni bolezni, spravljen z Bogom, zapustil za vedno naš predobri, nepozabni soprog, skrbni oče, brat, stric in svaki gospod

ALBERT LEVICNIK
svetnik apelacijskega sodišča v pok. v 75. letu starosti, danes ob 9/5. uri popoldne. Pogreb dragoga pokojnika bo v četrtek dne 21. junija ob 3. uri popoldne izpred pokopališča na Viču.
Ljubljana dne 19. junija 1945.
Globoko zalujoča soproga Zorka, hčerka Tineta, sin Marjan in ostalo sorodstvo.

Zalostni sporočamo vsem, da je januarja 1945 vsled mučenja umrl naš dragi

GRUM STANKO
uradnik k. m. tov.

Pokopan je v Bubujskih. Naj v miru počiva.
Ljubljana, Slov. Bistrica, Logatec.
Zalujoče sestre, brat in drugo sorodstvo.

Padel je tik pred osvoboditvijo, v marcu 1943 eden najpoštenjših borcev za svobodo

Jurkovič Janko — Jovo
kmet iz Turjanec, član OOOF Ljutomer.
Naj mu bo lahka slovenska zemlja za katero se je boril.
Okrajni odbor OF, Redgona.

Zapustil nas je naš dobi sin, brat in stric

LUDVIK SLAPAR
v taborišču Dachau. Žrtvoval je svoje življenje za svobodo slovenskega naroda.
Ljubljana, dne 20. junija 1945.
Zalujoči ostali.

Kat borec za svobodo naše domovine in pravice delovnega ljudstva je zadet od krogle domačih izdajalcev oblašal ranjen in nato po nepopisnem mučenju propal, sinov, ki si niso sramo, vali izdati svoje trpečo slovensko mater in si omadeževati svoje roke z nedolžno bratovsko krvjo, daroval svoje mlado življenje

GLOBELNIK FRANC
politdelegat minar. voda v Dolenskem odredu dne 31. oktobra 1944 na Veseli gori pri St. Rupertu na Dolenskem. Njegovo truplo počiva skupno z ostalimi žrtvami začasno na pokopališču v St. Rupertu. Veliko bol nam tožni za vest, da je padel kot junak v obrambi naše ljubljene domovine. Naj mu bo po prenehanju boju sladak počitek v naročju svobodne zemlje!

Marihor, Novo mesto-Brdšija, Ljubljana
Zalujoča mati Marija, sestra Marija ter ostalo sorodstvo.

Za svobodo in lepšo bodočnost slovenskega naroda sta darovala mlado življenje

SULIGOJ STOJAN — JOPE
sekretar SKOJ-a, okrožja Grosuplje, in sestra

SULIGOJ LJUBA
članica Okrajnega odbora OF, Grosuplje
Bila sta zverinsko mučena in umorjena od domaćih izdajalcev. — Naj mirno počivata v slovenski zemlji, katero sta nad vse ljubila.
Zalujoči tovariši

V borbi za svobodo si je strli krila hrabri sokol, najboljši mož, očka, sin, brat, zet, svaki, stric in nečak

MAINARIČ MILAN
major, komandant 423. kapla jurišnih avijona »Stormovik«, pilot-lovce

Padel je 21. III. 1945 pri Valpovu blizu Osijeka. Zalujoči: Milena roj. Trost, žena; Evica, hčerka; Ivan Mainarič, oče; Milena Knez, sestra; Slavko, major, Janez, podporučnik, Jože, podpukovnik, Tone, bratje.

V globoki žalosti sporočamo vsem sorodnikom in znancem prežutno vest, da je dne 12. decembra 1944 v Kristanvrtu v 53. letu starosti daroval svoje plemenito in apalno življenje za lepšo bodočnost slovenskega naroda naš ljubljani sin in brat

FURST LJUDEVIT ml.
referent za ugotavljanje zločinov I. Kozjanskega odreda
Ni mu bila dana, da bi doživel dan zlate svobode, za katere je toliko trpel in umrl.
Smarje pri Jelsah, 16. junija 1945.
Zalujoča rodbina Furst.

Za svobodo in lepšo bodočnost slovenskega naroda so darovali svoja življenja, zločinsko umorjeni od domačih belogardističnih rabljev dne 22. decembra 1943 na Barju naš ljubi oče

BRANCELJ JOŽE,
mati

BRANCELJ MARIJA,
žena in sestra

KORPES FRANČKA roj. Brancelj
p. d. KOŠČEVI

Njihova mučeniška trupla počivajo začasno v še neznanem grobu.
Podkraj pri Tomišlju, Ljubljana, Beograd, Radovljica, dne 20. junija 1945.

Globoko zalujoči: France, Janez, Jože, Lojze, sinovi; Marija Florjančič, Helena Kosel, Justina, hčere; Korpes Jože, mož in zet z otrokoma Joškom in Olgico; snaha, zet, vnuki in ostalo sorodstvo.

Za svobodo in srečnejšo bodočnost našega naroda je daroval svoje življenje naš oče, mož, brat in stric, tovariš

FRANC PREŠEREN
delavec, politični aktivist v okraju Radovljica. Padel je v izdajalski zasedi v Begunjah na Gorenjskem 18. januarja 1945. Ni mu bilo dana, da bi dočkal tako zaželjeno svobodo. Njegovo truplo počiva začasno v mučeniški dolini v Dragi.

Radovljica, dne 19. junija 1945.
Z